

דבר תורה לפרשת השבוע
פרשת חוקת – אפילו סלע יכול להשתנות
הרב גור גלון
ישיבת הר ברכה

בפרשתנו אנו נתקלים במושג חוקה: "זאת חקת התורה". רבים מהמפרשים דנים במשמעותו, וידועים במיוחד דברי רש"י (במדבר יט, ב):

לפי שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל לומר: "מה המצוה הזאת? ומה טעם יש בה?" לפיכך כתב בה "חקה" – גזרה היא מלפני, אין לה רשות להרהר אחריה.

וכפי שמפרש התרגום: "דא גזירת אורייתא דפקיד ה". כלומר, "חוקה" מבטאת דבר החקוק בסלע, שאינו ניתן לשינוי או להרהר אחריו.

המוות הוא הביטוי החריף ביותר לכך שבעולמנו הכול משתנה ומתחלף, ושום דבר איננו יציב, כיוון שהוא מערער את ביטחונו של האדם בעצם קיומו וקיום קרוביו. בתוך עולם כזה יש צורך בדבר יציב וחזק שעליו ניתן להישען, וזוהי "חקת התורה" – אותו חוק אלוקי, על-אנושי, נצחי, שלא ישתנה לעולם. הקשר לחוק האלוקי הוא הקשר ליציבות, לסלע הקיום. זו היכולת להיות שייך לעולם גדול מאיתנו בהרבה, לעולמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא היה הווה ויהיה. היציבות הזאת היא הנותנת לנו כוח וקיום.

בפרשתנו אנו נתקלים בעוד סלע אטום, שבמבט ראשוני נראה שגם הוא אינו יכול להשתנות. הקב"ה אומר למשה רבנו (במדבר כ, ח):

קח את המטה, והקהל את העדה, אתה ואהרן אחיך, ודברתם אל הסלע לעיניהם – ונתן מימיו, והוצאת להם מים מן הסלע, והשקית את העדה ואת בעירם.

משה מצווה להראות שהסלע יכול להשתנות, שהעוצמה האדירה החומרית היא ברת שינוי, שהכוח הרוחני של הדיבור יכול לבקוע את הסלע ולהוציא ממנו את המים של הסלע – "ונתן מימיו". גם דבר שנראה כסלע מוצק ודומם מכיל בתוכו חיים וחיוניות.

אלא שמשה רבנו לא מקיים את דבר ה':

וירם משה את ידו, ויקח את הסלע במטהו פעמים, ויצאו מים רבים, ונתשת העדה ובעירם.

ועל כך מגיעה תגובה אלוקית חריפה מאוד:

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן: יען לא האמנתם בי, להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם.

התגובה האלוקית מעוררת שאלות: מה הקשר בין ההכאה בסלע לאי הכניסה לארץ? מדוע התגובה האלוקית מדברת על חוסר אמונה?

נראה לומר שלפני הכניסה לארץ, רצה הקב"ה להראות לישראל שכל המציאות החומרית ניתנת לשינוי, שגם סלעים יכולים להוציא מים. ואולי, כפי שאמרו רבים, יש כאן רמז שגם מאנשים קשים ואטומים כביכול, אפשר להוציא כוחות אדירים באמצעות דיבור וחינוך.

משה רבנו לא האמין מספיק ביכולת לשנות, ולכן אמר: "שמעו נא המורים" ופנה אל העם בדיבור קשה ולא בשכנוע, וגם בסלע הוא היכה. תגובה זו של משה היא הפך העבודה הנדרשת בארץ ישראל, שבה אנו נדרשים לעבודת קידוש החומר, ולא לשבירתו על ידי ההכאה בו. על כן נגזר עליו שלא להיכנס לארץ.

בתחילת הפרשה אנו פוגשים את הדבר שבאמת חקוק בסלע, את החוק האלוקי שלא ישתנה לעולם: "וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם" (שמואל א טו, כט), ובסופה אנו פוגשים את מה שביכולתו להשתנות, גם אם למראית עין נראה אחרת.

אנו נמצאים במציאות חיים מטלטלת, מאז מתקפת החמאס, אנו נתונים במלחמת התקומה, שהתחילה בכאב אדיר, של יום נורא ואיום, של יותר מאלף חללים ועוד עשרות אלפי פצועים בגוף ובנפש, והמשיכה בניצחונות שגם הם גבו וגובים מחיר כבד מאד של חללי ופצועי צה"ל, אלו שנים מטלטלות, משמעותיות ומצמיחות, שללא ספק כותבות ומעצבות את ההיסטוריה של עם ישראל, בתוך השנים הללו, אנו מטלטלים מניצחונות גדולים למכות קשות וכואבות, השבוע חוונו את אחת המכות הכואבות ביותר, מי שלכאורה היה שותף שלנו, מדינה שלכאורה בת ברית איתנו, כרתה ברית עם מי שחורט על דגלו להשמידנו ופועל לשם כך כל הזמן, ארה"ב כרתה ברית והסכם עם איראן, זה בגידה בעם ישראל, זה בגידה בערכי המוסר והצדק, ממילא זו בגידה עמוקה בקב"ה!

לנוכח המציאות הזאת עלינו להתחזק בידיעה – "אִין קְדוּשׁ פֶּה' כִּי אִין בְּלִתָּהּ וְאִין צוּר פֶּא-לְהִינוּ" – ייתכן שאנחנו והעולם נעבור תהליכים כואבים וקשים, אבל סוף האמת והטוב לנצח – "כִּי הֶהְרִים יְמוּשׁוֹ וְהִגְבְּעוֹת תְּמוּטֵינָהּ וְחִסְדֵי מֵאֲתָרָהּ לֹא יְמוּשׁוּ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט אֲמַר מְרַחֵמָהּ ה'!" – גם אם בריתות עם בשר ודם קורסות, גם אם שוב ושוב מתגלה שהמדיניות העולמית אין בה אמת, יושר וצדק, מוסר ואמונה, אלא רק אינטרסים וכוחניות, אנו יודעים לסמוך על הצור, הסלע שלא משתנה – כי "נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם".

כל יום בפסוקי דזמרה אנו אומרים:

אֵל תִּבְטְחוּ בַּנְּדִיבִים בְּבֶן אָדָם שְׂאִין לוֹ תְשׁוּעָה.

תֵּצֵא רוּחוֹ וְיָשֵׁב לְאֲדָמְתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אֲבָדוֹ עֲשִׂיתְנִיּוֹ.

אֲשֶׁרִי שָׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׁבְרוּ עַל ה' אֱ-לֹהֵיוֹ.

עֲשֵׂה שְׁמִים וְאַרְץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם הַשָּׁמַיִם אֶמֶת לְעוֹלָם...

יהי רצון שנזכה לאחוז בנצח, במציאות האמיתית, לבטוח בצור ישראל וגואלו, ומתוך כך בעולם החומרי תשתנה המציאות לטובה ויואר אור ה' בעולם!